

ХОТ БАЙГУУЛАЛТ, БАРИЛГА, ОРОН СУУЦЖУУЛАЛТЫН ЯАМНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ, ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН

Хэрэгжилт

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр	Шийдвэрлэсэн санхүүжилтийн эх үүсвэр	Санхүүжилтийн гүйцэтгэлийн дүн /сая төг/	Шалгуур үзүүлэлт	Зорилготой түвшин	Хариуцах нэгж	Төсөл, арга хэмжээний 2021-2025 оны хэрэгжилт /хүрсэн түвшин/	Үнэлгээ /хувиар/	Нэмэлт тайлбар
1	2.5.2.орон сууц, ногоон байгууламжийн стандартыг олон улсын түвшинд хүргэж, шинэчилнэ.	137.9 /ББННС/		Батлуулсан хуулийн үзэл баримтлал-1, Батлуулсан барилгын норм ба дүрэм-2	Өргөн мэдүүлсэн Хот байгуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг УИХ-ын Байнгын хороо болон чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх бэлтгэл хангах үүрэг бүхий ажлын хэсэгт ажилласан байна. -Хот, суурин газрын ногоон байгууламжийн тухай хуулийн үзэл баримтлалыг батлуулж, хуулийн төслийг УИХ-д өргөн мэдүүлсэн байна."Хот тосгоны төлөвлөлт, барилгажилтын норм ба дүрэм /БНБД 30.01.04/-ийг шинэчлэн батлуулсан байна. "Орон сууцны хороолол, бичил хотхон, хорооллын төлөвлөлт БНБД 30...-2025", "Орон сууцны барилгын зураг төсөл төлөвлөх" БНБД 31-01-10/ барилгын норм ба дүрмийг батлуулсан байна.	СХОСБЭЗГ, ББМБЭЗГ	<p>1."Олон нийтийн барилга байгууламж" /БНББД 31-03-.../, "Орон сууцны барилгын зураг төсөл төлөвлөлт" /БНБД/, "Хот, суурин төлөвлөлт, барилгажилтын норм ба дүрэм" /БНБД 30-01-.../ зэрэг норм дүрмийн төслийг боловсруулж дугсан БХТ-өөс ШУТТЗХ-аар хэлэлцүүлэхээр 2025.08.20-ны өдрийн 01/2168 дугаартай албан бичгээр ирүүлээд байна. ШУТТЗХ-аар 2025 оны 12 дугаар сард хэлэлцүүлэхээр бэлтгэл ажлыг ханган ажиллаж байна.</p> <p>2.ХББОС-ын сайд, БОАЖ-ын сайд нарын хамтарсан 2025 оны 51/А/104 тоот тушаалаар Хот, суурин ногоон байгууламжийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах ажлын хэсгийг байгуулсан. Хуулийн үзэл баримтлалын төсөл, анхдагч хуулийн төсөл, олон улсын ижил төстэй хуулийн судалгааг боловсруулсан. Уг хуулийн үзэл баримтлалын төсөл, анхдагч хуулийн төсөлд ажлын хэсгийн гишүүдээс саналыг авч тусган боловсруулж байна.</p> <p>3.ХББОС-ын сайдын 2024 оны 79 дүгээр тушаалаар Хот байгуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах ажлын хэсгийг байгуулж хуулийн төсөлд зөвлөх үйлчилгээ авах ажлын даалгаврыг ТНБД-ын 2024.11.01-ний 2024/07 дугаартай батлуулсан. "Хууль зүйн бичигт хүрээлэн" НҮУТББ-тай 2024.12.02-ны өдрийн 2024/192 тоот гэрээ байгуулж хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээний тайлан, давхардал, хийдэл, зөрчлийн судалгаа, гадаадын улс орнуудын эрх зүйн зохицуулалтын тойм судалгаа, хуулийн үзэл баримтлалын анхдагч төсөл, танилцуулга зэргийг боловсруулан, 2025.02.19-ний өдөр дундын шатны тайланг хүлээлгэн өгсөн, хуулийн төсөл боловсруулж байна.Монголын хуульчдын холбоотой хамтран "Хот байгуулалтын эрх зүйн зохицуулалт, тулгамдаж буй асуудал" сэдэвт хэлэлцүүлгийг 2025.04.25-нд зохион байгуулсан.</p>	100	
2	2.5.3.агаар, ус, хөрсний бохирдол болон дуу чимээг багасгаж, цэвэр, ногоон байгууламж бүхий орчныг нэмэгдүүлнэ.	Улс болон орон нутгийн төсөв		УИХ-ын тогтоол-1	"Улаанбаатар хотын 2040 он хүртэлх хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө"-ний баримт бичгийг УИХ-аар батлуулсан байна.	ХБГБХЭЗГ	<p>Улаанбаатар хотын 2040 он хүртэлх хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө батлах тухай УИХ-ын тогтоолын төслийн үзэл баримтлалыг боловсруулж нийслэлийн Засаг дарга, ХББОС-ын сайд, ХЗДХ-ийн сайд, Сангийн сайд, МУ-ын сайд, 20 минутын хот үндэсний хорооны дарга нар 2024.12.31-ний өдөр хамтран баталсан.</p> <p>"Нийслэл Улаанбаатар хотын 2040 он хүртэлх хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө"-ний баримт бичгийг 2025.01.08-ны өдөр ЗГ-ын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, 2-р тэмдэглэлээр УИХ-д өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлэсэн.</p> <p>Үүний дагуу уг баримт бичгийг УИХ-ын ТБХ-ын хорооны 2025.01.15-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж, УИХ-ын чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр тогтсон. УИХ-ын 2025.01.24-ний өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар асуудлыг хэлэлцэхээр шийдвэрлэж, ТБХ-нд шилжүүлсэн. УИХ-ын даргын 2025 оны 01 сарын 28-ний өдрийн 65 дугаар захирамжаар "Нийслэл Улаанбаатар хотын 2040 он хүртэлх хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө батлах тухай" Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Байнгын хороо болон чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх бэлтгэл хангах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг УИХ-ын гишүүн, ТБХХ-ны дарга Ж.Бат-Эрдэнээр ахлуулсан байгуулж ажиллаж байна. Энэ ажлын хэсэгт мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, мэдээллээр хангах чиглэлээр ажиллах дэд ажлын хэсгийг ТБХХ-ны ахлах зөвлөх Д.Хатантуулаар ахлуулсан байгуулсан бөгөөд ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд тус газрын дарга, ахлах шинжээч нар орж ажиллаж байна. Дэд ажлын хэсэг нь 2025.3.12, 4.01-нд, УИХ-ын гишүүн, ТБХХ-ны дарга Ж.Бат-Эрдэнээр ахлуулсан ажлын хэсэг 2025.4.23, 2025.6.09-ний өдөр тус тус хуралдаж, төслийг УИХ-ын намрын чуулганаар хэлэлцүүлж батлуулахаар бэлтгэн ажиллаж байна.</p>		
3	2.5.6.хот суурин үерийн далан суваг, борооны болон хөрсний ус зайлуулах шугам сүлжээний ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.	улсын төсөв		Боловсруулсан ажлын даалгавар 8, Саналын тоо -5	Архангай, Булган, Говь-Алтай, Завхан, Баянхонгор, Сүхбаатар, Дорнод, Ховд аймгийн инженерийн бэлтгэл арга хэмжээний мастер төлөвлөгөөг боловсруулах ажлын даалгаврыг боловсруулсан байна. ЭХХЯ-д үерийн хамгаалалтын барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах ажлын санал хүргүүлсэн байна.	НААИДБЭХЭЗГ	<p>2021-2022 онд 13 байршилд зураг төсөл магадлалаар батлагдсан. 2021-2024 онд улсын төсвийн хөрөнгөөр нийслэлд 5, орон нутагт нийт 10 байршилд үерийн хамгаалалтын барилга байгууламжийн ажил хийгдэж ашиглалтад орсон. Хэнтий, Дархан-Уул аймгийн байршлын ажил төсөвт батлагдсан санхүүжилтийн дагуу үргэлжилж байна.</p> <p>2025 оны хагас жилийн байдлаар Монгол Улсын 2025 оны төсвийн тухай хуулийн 2 дугаар хавсралтын XVIII.1.1.11, XVIII.1.1.22, XVIII.1.1.46-д тусгагдсан дараах үерийн хамгаалалтын барилга байгууламжийн бүтээн байгуулалтын ажил тус тус хэрэгжиж байна. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Дархан-Уул, Дархан сум, 1,2,3 дугаар баг-Хараа холын үерийн далан сувгийн шинэчлэлтийн ажилд "Хангицга" ХХК шалгарч 2025.05.29-ний өдөр гэрээ байгуулсан. Барилга угсралтын ажил эхлүүлж бэлтгэл ажил хийгдэж байна. /нийт 6.4 км -ээс 1.8 км-ийг 2025 онд шинэчилнэ/. * Хэнтий, Батноров суманд 2025 онд 497 сая төгрөгийн ажил улсын төсөвт тусгагдсан. Сонгон шалгаруулалтын түвшинд явагдаж байна. <p>2. МУ-ын 2025 оны төсвийн тухай хуулийн 2 дугаар хавсралтын IV.1.4.1-д заасан, Тэргүүн Шадар сайд бөгөөд ЭЗХ-ийн сайдын багцад туссан Сүхбаатар аймгийн ҮХББ-ийн зураг, төсвийн ажлын гүйцэтгэлчигйг сонгон шалгаруулах ажлын хүрээнд Ажлын даалгаврын төслийг боловсруулж батлуулахад мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэн ажилласан.</p> <p>3. "Шинэ Зуунам" хотын эхийн эвчлэлийн инженерийн бэлтгэл арга хэмжээний ажил "Үерийн хамгаалалтын суваг-1 /6.2 км/-ийн ажлыг хүрээнд Суваг-1.4, 1770м урттайгаас 1050м хийгдсэн 2025.06.15-ны байдлаар.</p> <p>4. Нийслэлийн хэмжээнд МУЗГҮАХХАХТ-ийн 1.1.4.6-ийн 55-д тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх нарийвчилсан төлөвлөгөөнд Туул, Салба, Улиастай, Нарангийн, Толгой, Бэлх, Дунд голын эргийн хамгаалалтын 30 км далангаас байгуулахаар 13 км далан Туулын хурдын замны төслийн хүрээнд Туулын эргийн дагуу 3.9 км хийгдэхээр төлөвлөгдөж байна.</p>		

<p>3.2.1.нийгмийн даатгал төлдөг бага, дунд орлоготой иргэдийг анх удаа орон сууц худалдан авахад нь урьдчилгаа төлбөргүй, орон сууцны хөнгөлөлттэй зээлд хамруулдаг тогтолцоог бий болгоно.</p>	<p>Монголбанкны эх үүсвэр</p>		<p>Хөдөө орон нутагт орон сууцны барилга барих зөвшөөрөл олгосон тоо, ашиглалтад орсон орон сууцны тоо, ипотекийн зээл олгосон тоо</p>	<p>Ипотекийн 6 хувийн хүүтэй зээлийг өссөн дүнгээр 38476 иргэнд олгосон байна.</p>	<p>СХОСБЗГ</p>	<p>Зээлийн батлан даалтын сангийн тухай хуулинд "9.1.3.төвлөрлийг сааруулах, иргэдийг орон сууцжуулах бодлогод нийцүүлэн Засгийн газраас баталсан хөтөлбөр, арга хэмжээний хүрээнд банк, санхүүгийн байгууллагаас зээл авахыг хуссан боловч урьдчилгаа төлбөр болон барьцаа хөрөнгө нь хүрэлцэхгүй байгаа иргэн, хуулийн этгээдийн урьдчилгаа, барьцаа хөрөнгийн 60 хүртэлх хувьд батлан даалт гаргах" нэмэлт заалтыг тусуулж батлуулсан.ЗГ-ын 2022 оны 301-р тогтоолоор Зээлийн батлан сангаар дамжуулан урьдчилгаа төлбөрийн 60 хүртэл хувь батлан гаргуулах буюу зээлийн урьдчилгаанд 12 хувийг төлөх боломж бүрдсэн. Монголбанкны Ерөнхийлөгчийн А-255 дугаар тушаал "Орон сууцны ипотекийн санхүүжилтийн журам"-д "2.1.4.Зээлийн батлан даалтын сангаас батлан даалт гаргасан тохиолдолд урьдчилгаа төлбөр 12 хувиас доошгүй, бусад тохиолдолд урьдчилгаа төлбөр 30 хувиас доошгүй" нэмэлт заалт орсноор ипотекийн зээлийн урьдчилгаа төлбөрийг бууруулах асуудлыг шийдвэрлүүлсэн. 2025.05.30-ны байдлаар орон нутагт 180 тэрбум төгрөгийг 1,659 зээлдэгч, мөн 362 зээлдэгч 42.1 тэрбум төгрөгийн 3 хувийн ипотекийн зээл авч, зээлийн батлан даалтын сангаар 111 зээлдэгч 2,33 тэрбум төгрөгийн урьдчилгаа төлбөрийн баталгаа гаргуулсан. Ипотекийн 3 хувийн зээлийг нийт өссөн дүнгээр 4427 зээлдэгч 477 тэрбум төгрөгийн зээл авсан. "Ипотекийн зээлийн орон нутгийн орон сууцны санхүүжилтийн ерөнхий гэрээ"-г ХББСОС-ын сайд, Сангийн сайд, Монголбанкны ерөнхийлөгч, арилжааны банкууд, Зээлийн батлан даалтын сангай байгуулан 2025.03.20-ны өдөр эцэслэн баталсан. ЗГ-ын 2025.06.04-ний өдрийн хуралдаанаар Уул уурхайн өлборлолт, ашигт малтмал боловсруулах салбарын төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн 2024 оны цэвэр ашгаас нийт 480.2 тэрбум төгрөгийг хуримтлалын сангаар дамжуулан орон сууцны хөнгөлөлттэй зээлийн хөтөлбөрийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлсэн. 2025.05.30-ны өдрийн байдлаар нийт 521.9 тэрбум төгрөгийг 4,163 зээлдэгчид олгосноор өссөн дүнгээр 52187 иргэнийг ипотекийн хөнгөлөлттэй зээлд хамруулсан.</p>	<p>Монголбанкны эх үүсвэр</p>
<p>3.2.2.үндэсний орон сууцны нэгдсэн корпорац байгуулж, орон сууцжуулах хөтөлбөрийг бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалд нийцүүлэн хэрэгжүүлж эхэлнэ.</p>			<p>УИХ-р хэлэлцүүлсэн хуулийн төсөл -1</p>	<p>Үндэсний орон сууцжуулалтын тухай хуулийн төслийг УИХ-р хэлэлцүүлсэн байна.</p>	<p>СХОСБЗГ</p>	<p>"Төрийн орон сууцны корпораци" ТӨХХК-ийг Үндэсний орон сууцны нэгдсэн корпораци болгон зохион байгуулж, "Орон сууцны санхүүжилтийн урт хугацааны тогтвортой тогтолцоог бий болгох хөтөлбөр"-ийг ЗГ-ыг төлөөлж тус байгууллагад шилжүүлэх асуудлыг судалж, санал дүгнэлт гаргах ажлын хэсэг Ерөнхий сайдын 2023.03.15-ны өдрийн 51-р захиралжаар байгуулагдсан. Ажлын хэсгээс боловсруулсан тогтоолын төслийг 2023.12.27-ны өдрийн ЗГ-ын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, 2024 оныг "Бүсчилсэн хөгжлийг дэмжих жил" болгон зарласантай холбогдуулан "Иргэдийг орон сууцжуулах талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тухай" 483 дугаар тогтоол гаргасан. Ул тогтоолд "үндэсний орон сууцны санхүүжилтийн корпорацийн хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх" гэж заасны дагуу Үндэсний орон сууцжуулалтын тухай хуулийн төсөл, үзэл баримтлалыг боловсруулах ажлын хэсгийг БХБЯ-ны ТНБД-ын 2024.04.30-ны өдрийн А/50 дугаар тушаалаар байгуулж, үзэл баримтлалыг БХБСайд, СаСайд, ХЗДХСайд нараар батлуулсан. Хуулийн төсөл, түүний хэрэгцээ шаардлагын тандан судалгаа, үзэл баримтлал, зардлын тооцоо, үр нөлөөний үнэлгээ, дагах хуулийн төслийг боловсруулан ЗГ-ын 2024.5.08-ны өдрийн хуралдаанаар дэмжигдэж, УИХ-ын ЭЗБХ-оор 2024.5.28-ны өдөр хэлэлцэн дэмжигдэж, хуулийн төслийг хэлэлцэх эсэх талаар УИХ-ын 2024.5.30-ны өдрийн нэгдсэн чуулганаар хэлэлцэгдэн дэмжигдсэн ч УИХ-ын ээлжит сонгууль болж хуулийн төслийг ЗГ-т буцаасан. Засгийн газрын 2024.8.14-ний өдрийн хуралдаанаар "Орон сууцжуулалтын талаар 2024-2028 онд баримтлах бодлого, чиглэл"-ийг танилцуулсан. Үндэсний орон сууцжуулалтын тухай андагч хуулийн төслийг УИХ-д өргөн барихаар шийдвэрлүүлсэнтэй холбоотойгоор ХББОССайдын 2024.12.02-ны өдрийн 107 дугаар тушаалаар Орон сууцжуулалтын тухай хуулийн төсөл боловсруулах үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулагдсан. Хуулийн төсөлд зөвлөх үйлчилгээ авахаар 2024.11.25-ны өдрийн 2024/159 дугаартай хамтран ажиллах гэрээг "Легал инновешн хаав" ХХК-тай байгуулан ажиллаж байна.</p>	<p>Үйл ажилгааны хүрээнд хийгдсэн</p>
<p>3.2.3.эрх, гэр бүлийн худалдан авах чадварт нийцсэн өргөт бүхий сууцаар хангах тогтолцоог бий болгоно.</p>	<p>Гадаад эх үүсвэр</p>		<p>Ашиглалтад оруулсан орон сууцны тоо</p>	<p>Төрийн түрээсийн орон сууцны тоог нэмэгдүүлэх хүрээнд "Ногоон нуур 1008 айлын орон сууц", "Солоного 1,2" орон сууцны төслийг эрчимжүүлсэн байна.</p>	<p>СХОСБЗГ</p>	<p>Хятад улсын булалтгүй тусламжаар гэр хорооллын дахин төлөвлөлтийн "Ногоон нуур 1008" орон сууцны төсөл 2025 оны 7 дугаар сард урьдчилсан төхмийийн комисс ажиллуулах төлөвлөгөөтэй барилга угсралтын ажил үргэлжилж байна. "Солоного-1, 2" 5002 айлын орон сууцны төслийн эхний ээлжийн 980 айлын орон сууцны барилгыг 2025 оны 11 дүгээр сард ашиглалтад оруулах төлөвлөгөөтэй барилга угсралтын ажил хэвийн үргэлжилж байна. 980 айлын орон сууцны барилгын ажил 80 хувьтай байна. ХББОССайдын 2024.12.02-ны өдрийн 107 дугаар тушаалаар Орон сууцжуулалтын тухай хуулийн төсөл боловсруулах үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулагдсан. Хуулийн төсөлд зөвлөх үйлчилгээ авахаар 2024.11.25-ны өдрийн 2024/159 дугаартай хамтран ажиллах гэрээг "Легал инновешн хаав" ХХК-тай байгуулан Ажлын хэсгийн хурлаар хуулийн хэрэгцээ шаардлагын судалгаа, тандан судалгааны тайланг хэлэлцэж дүгнэлт өгсөн. Үндэсний орон сууцжуулалтын хуулийн үзэл баримтлалын батлуулах төслийг ГБХНХЯ болон Сангийн яам руу 2025.02.14-ний өдрийн 01/551: 01/552 дугаартай албан бичгээр хүргүүлснээс Сангийн яамнаас баталгаажуулах саналыг ирүүлсэн бөгөөд Гэр бүл хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын яамнаас хариу хүлээгдэж байна. Үндэсний орон сууцжуулалтын тухай хуулийн төслийг 2025.02.26-ний өдөр зөвлөх үйлчилгээний компаниас ирүүлж, иргэд, олон нийтийн санал авахаар 2025.02.27-ны өдөр яамны https://mdui.don.mn/forum/42 цахим хаягт байршуулан иргэд олон нийтээс санал авч байна. Тус хуулийн төслийг 2025.3.10 -ны өдөр Барилгын үндэсний ассоциаци ТББ-ын удирдах зөвлөлийн гишүүд болон гишүүдэд, 2025.4.18 -ны өдөр аймга нийслэлийн ерөнхий архитекторуудад танилцуулан хэлэлцүүлсэн.</p>	<p>Гадаадын эх үүсвэрээр санхүүжсэн.</p>

<p>3.2.4.Барилгын цемент, арматур, хавтгай шил зэрэг үндсэн нэр төрлийн материалыг эх орны эрдэс, түүхий эдвэр дотооддоо үйлдвэрлэх замаар импортыг бууруулж, бага өртөгтэй орон сууцаар хангах тогтолцоог бүрдүүлнэ.</p>	<p>Вестерн Холд ХХК-ийн Баруун бүсийн Цементийн үйлдвэрийн төсөл Эзэлийн хэмжээ: 28 сая ам.доллар</p>		<p>ашиглалт оруулсан үйлдвэрийн тоо-1</p>	<p>Шохойн ашиглалтад оруулсан байна.</p>	<p>ББМБЗГ</p>	<p>Барилгын материал үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, дэмжих зорилгоор холбогдох байгууллагуудаас судалгаа, мэдээлэл авч, бодлого, төлөвлөгөөт ашигласан. Үүнд: 1. Аймгуудын ГХБХБГ-уудад 2025.03.12-ны 03/880 дугаартай албан бичиг хүргүүлэн элс, хайрга, дайрга, түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын судалгаа авч, нэгтгэн боловсруулалт хийв. 2. Аймгуудын Засаг дарга нарт 2025.08.04-ний өдрийн 02/2860 дугаартай албан бичиг хүргүүлж, ажиллаж байгаа болон байгуулах шаардлагатай БМ үүдийн судалгаа, мэдээлэл авсан. 3. Барилгын салбарт олгосон эзэлийн санхүүжилтын мэдээлэл хүссэн хүсэлтийг ЖДҮС 2025.08.11-ний өдрийн 02/2918 дугаартай албан бичгээ Хөгжлийн банканд 2025.08.11-ний өдрийн 02/2915 дугаартай албан бичгээр хүргүүлж, харуу авсан.</p> <p>Судалгаанд үндэслэн "Барилгын материалын үндэсний үйлдвэрлэгчдийг дэмжих хөтөлбөр", хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж, Засгийн газрын тогтоолоор батлуулахаар Засгийн газрын гишүүдэд 2025.09.24-ний өдрийн 01/3626 дугаартай албан бичгээр хүргүүлж, ирүүлсэн саналыг нэгтгэн товьёглож, ЗГХЗГ-т 2025.12.03-ны өдрийн 01/4480 дугаартай албан бичгээр хүргүүлсэн.</p> <p>Үндэсний үйлдвэрүүдийг дэмжиж, дараах арга хэмжээг авч ажилласан. Үүнд: Говь-Алтай аймгийн Тайшир суманд "Цэн газар" ХХК-ийн байгуулах "Тайшир шохойн үйлдвэр"-ийг дэмжин ажиллаж, импортоор оруулах тоног төхөөрөмж, түүний иж бүрдэлд ноогдуулах гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөхийг 2 жилийн хугацаанд хэсэгчлэн төлүүлэх тухай гурван талт гэрээг 2024 онд баталгаажуулснаар тус үйлдвэр 2025 онд үйлдвэрээ барьж дуусгаад байна.</p> <p>Мөн цемент, шохойн үйлдвэрлэлийг дэмжиж доорх ажлыг гүйцэтгэсэн. Үүнд: 1. Хойд аймагт хэрэгжсэн "Вестерн холд" ХХК-ийн цементийн үйлдвэрийн төслийн "Албан татвар төлөх хугацааг 2 жил хүртэл хугацаагаар сунгах тухай гурван талт гэрээний төслийг боловсруулсан Сангийн сайдад 2025.04.30-ны өдрийн 01/1534 дугаартай албан бичгээр хүргүүлэн гэрээг сунгуулан, 2. Цементийг экспортолж талаар санал боловсруулж, ОХУ-тай хамтран ажиллах хэлэлцээрт тусгуулахаар ТЗУГ-т дотоод албан бичгээр 2025.03.31- өгсөн. 3. "Барилгын материал үйлдвэрлэлийн салбарт авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ" сэдвээр илтгэл боловсруулан 2025.05.02-нд "Цемент Экспо-2025" арга хэмжээнд танилцуулсан. 4. "МАК" ХХК-иас 2025.05.09-ний өдөр зохион байгуулж буй "МАК building materials" арга хэмжээний нээлтэд сайдын хэлэх үгийг төслийг боловсруулж илтгэл танилцуулсан. 5. Цементийн үйлдвэрүүдийн талаар авч хэрэгжүүлсэн бодлогын дэмжлэгийн талаар мэдээлэл боловсруулан "Цемент үйлдвэрлэгчдийн ассоциаци" ТБ д 2025.05.29-ний 01/2141 тоот албан бичгээр хүргүүлсэн. 6. "МИЗУ" ХХК-ийн хүсэлтийн дагуу шохойн үйлдвэрийн цаашдын төлөв, зах зээл, өнөөдөр үйл ажиллагаа явуулж буй үйлдвэрүүдийн хүчин чадав үйлдвэрлэлийн талаарх мэдээлэл бэлтгэн 2025.10.20-ны өдрийн 07/3882 дугаартай албан бичгээр хүргүүлв.</p> <p>Элс, хайрга, дайрганы үйлдвэрлэлийг дэмжих: 7. Эх орны эрдэс түүхий эд, түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын ашиглалтыг сайжруулах, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор аймгуудаас 2025.03.12-ны 03/880 дугаартай албан бичгээр судалгаа авч, ирүүлсэн мэдээлэлд үндэслэн асуудал боловсруулж, Бүсчилсэн хөгжлийн өргөтгөсөн хуралдаануудад Хангайн бүст 2025.04.14-нд, Хойд бүст 2025.04.28-нд, Говийн бүст 2025.05.12-нд тус тус танилцуулсан. Мөн Төвийн бүсийн талаар авах арга хэмжээний тухай Засгийн газрын тогтоолын төсөлд үг асуудлыг тусгах санал өгсөн.</p>	<p>100</p>	<p>Шалгуур үзүүлэлтэд туссан Шохойн үйлдвэр ашиглалтад орсон байх гэсний хүрээнд биелэлтийг тодруулж, ЗГҮАХАХТ-ий 3.2.4-т туссан нилгэлээр хийсэн ажлыг тоймлон тайлагнасан. "Барилгын материалын үйлдвэрийг дэмжих хөтөлбөр"-ийн төслийг боловсруулж, дэмжлэг шаардлагатай байгаа ажлуудыг тусгах, хамтрах байгууллагуудыг оруулсан Энэ ажлыг 2026-2030 оны МУ-нд хөгжүүлэх үндсэн нилгэлд тусгасан.</p>
<p>4.2.7.Эдийн засгийн хөгжлийг дэмжсэн эрчим хүч, инженерийн дэд бүтцийг хөгжүүлнэ.</p>	<p>улсын төсөв, гадаадын зээл</p>		<p>Инженерийн дэд бүтцийн шугам сүлжээний урт, км</p>	<p>Шинээр барих болон шинэчлэх цэвэр усны шугам сүлжээ-15 км, бохир усны шугам -20 км, дулааны шугам сүлжээ-8 км, цахилгааны шугам-5км</p>	<p>НААБЗГ</p>	<p>Дархан-Уул аймгийн "Залуу 2" хорооллын гадна ус хангамжийн 3,35 км, 2,11 км шугам хоолойн ажлыг 2024.10.30-нд ашиглалтад оруулсан. "Дархан хотын цэвэр усны шугам сүлжээг өргөтгөх, шинэчлэх, ухаалаг тоолуур нэвтрүүлэх төсөл"-ийн хүрээнд 9,2 км ус хангамжийн шугамын угсралт хийгдсэн.Говь-Алтай аймагт "Цэвэр усны шугам сүлжээний шинэчлэл" ажлын хүрээнд 1.5 км урт шугамын ажил 2024.10.10-ны өдөр ГАА-КД-08/2024, Баян-Өлгий аймгийн Өлгий суманд "Гэр хорооллын усан хангамжийн шугам сүлжээ" ажлын хүрээнд 1.38 км ус хангамжийн шугам сүлжээг гүйцэтгэж, 2024.10.03-ны ББД-83 05/24 ашиглалтад оруулсан. Залуу-1 * орон сууцны хорооллын гадна цахилгаан хангамжийн угсралтын ажил 110кВ-ын Цахилгаан дамжуулах агаарын шугам 6,2км хийгдсэн.УБ хотын ус хангамжийн баруун эх үүсвэрийн Шувуун фабрик эх үүсвэрийн ус цуглуулах 7 км, ус дамжуулах 15,5 км шугам угсрагдсан.Чингис хотын гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээ багц-2 ажлын хүрээнд 9,6 км ариутгах татуургын шугам сүлжээ хийгдсэн. Орхон, Баян-Өндөр сумын "Тулгуур гардуулах гэрээний нөхцөлтэй ариутгах татуургын 3-р коллекторын төв шугам татах ажил"-ын хүрээнд 7,6км ариутгах татуургын шугам хийгдсэн. Шэнэ Зуумод хотын эвний эзлэгийн цахилгаан хангамжийн ажил. Хөндий 35кВ ЦДШД, 35/10кВ-ын 2х10000кВА чадалтай Хөндий дэд станц, 110/35/10кВ-ын дэд станцын өргөтгөл/Төв, нийт 105 ширхэг анкер цахилгаан дамжуулах агаарын шугам 15,7км хийгдэж комисс ажиллахад бэлэн болсон. Мөн ус хангамжийн эх үүсвэр, шугам сүлжээ гүнхий худга, 16 км салбар шугам-ний гүйцэтгэгч "Эс Энд Трейд" ХХК ус хангамжийн 2 дамжуулах Ф280х254 мм-ийн гомчтой 3,756 км шугам, Эдийн засгийн чөлөөт бүсээс 1-15 худга хүртлэх 2,69 км шугам, гол шугамын 1-р хэсгийн 4,83 км шугамын ажлыг гүйцэтгэж, 2024.12.06-нд улсын комисс ажилласан. Нийтдээ 2021-2025 онд цэвэр усны 187,32 км, бохир усны 68,15 км, дулааны 53,3 км, цахилгааны 96,8 км шугам сүлжээний БУА гүйцэтгэсэн. Үүнээс цэвэр усны 69,3 км, бохир усны 8,8 км, дулааны 8,5 км, цахилгааны 3,8 км шугамын ажил бүрэн хэрэгжсэн.</p>		<p>Нэмэлт тайлбар хэсэгт: Төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлснээр гарах үр дүн, үр нөлөөг тооцсон эсэх талаар бичих.</p>
<p>8.1.5.чөлөөт бус, жилийн боомтуудын барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжид шинэчлэлт хийж, олон улсын стандартад нийцүүлэн, нэвтрэх чадварыг нэмэгдүүлнэ.</p>			<p>Чөлөөт бүсийн ерөнхий төлөвлөгөө-2 ТЗЗУ-1</p>	<p>"Алтанбулаг" чөлөөт бүсийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, батлуулсан байна. "Замын-Үүд" чөлөөт бүсийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, батлуулсан байна. Замын-Үүд, Алтанбулаг боомтод барилгын материалын импортын хангамж төв байгуулах ТЗЗУ боловсруулсан байна.</p>	<p>СХОСБЗГ, ББМБЗГ</p>	<p>Замын-Үүд-Эрээнэй эдийн засгийн хамтын ажиллагааны бүсийн ерөнхий төлөвлөгөөнд тодотгол хийн боловсруулах зургийн даалгаврыг Замын-Үүд чөлөөт бүсийн захиргаачийн албатай хамтран боловсруулж, МУ-ын Шадар сайдболон ХББООС-ын сайд нараар хамтран баталсан. Цагааннуур чөлөөт бүсийн Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг тус яамны захиралгаар 2022-2024 онд "Инженер геодези" ХХК боловсруулж, Засгийн газрын 2025 оны 09 дүгээр тогтоолоор баталсан. Чөлөөт бүсийн эхний ээлжийн цахилгаан, холбоо, дулаан, цэвэр бохир усны хангамж зэрэг дэд бүтцийн хангамжийн зураг төслийг 2024 онд "Хайдродизайн проекст" ХХК боловсруулсан. Мөн эхний ээлжийн (2025-2028 онд хэрэгжүүлэх) хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, барилгажилтын төсөл, Тээвэр логистикийн ТЗЗУ, судалгаа болон нарийвчилсан зураг төсөл, инженерийн дэд бүтцийн хангамж бүтээн байгуулалтын ажил, засаг, захиргааны болон мэргэжлийн албадын барилгын ажил, 1 дүгээр зэрэглэлийн 14,8 км авто замыг барих зэрэг ажлуудын хөрөнгө оруулалтын зардалыг тооцоололж гаргасан. Хөшигийн хөндийн эдийн засгийн чөлөөт бүсийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг Засгийн газрын 2025 оны 10 дугаар тогтоолоор баталсан. Алтанбулаг чөлөөт бүсийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах зургийн даалгаврыг батлуулсан. Солонгос аймгийн Алтанбулаг жилийн боомтод байрлалтай Хими, будгийн лабораторийн тоног төхөөрөмжийг 2025 суурилуулан хүлээн авч, ашиглаж байгууллагад хүлээлгэн өгөхөөр ТНБД-ын 2024.12.11-ний өдрийн Б/98 дугаартай ажлын хэсэг байгуулагдан бэлтгэл ажлыг хангаж байна. Дорноговь аймгийн Замын-Үүд жилийн боомтод Барилгын материалын сорилт, шинжилгээний түргэвчилсэн лабораторийг барьж байгуулах бөгөөд 2024 оны 12 дугаар сарын 11-ний өдрийн Төрийн нарийн бичгийн даргын Б/98 дугаартай ажлын хэсэг байгуулагдаж 2024 оны 12 дугаар сарын 12-нд ажлын хэсэг ажиллаж Хими, Будга, Металл эдлэхүүний тоног төхөөрөмжийг хүлээн авсан. Мөн 2025 оны эхний ээлжид нийлүүлэгдэх /керамик эдлэхүүн, цемент, цонх, хаалга, хуванцар болон цахилгаан утас/ лабораторийн иж бүрэн тоног төхөөрөмжийг хүлээн авах ажлын хэсэг 2025.06.05-07-ны өдрүүдэд ажиллаж Керамик эдлэхүүний, Цонх, хаалганы, Хуванцар болон цахилгаан утасны, Лабораторийн дагалдах хэрэгсэл гэсэн тоног төхөөрөмжийг хүлээн авсан. Мөн Төрийн нарийн бичгийн даргын 2025 оны 10 дугаар сарын 27-ны өдрийн А/148 дугаартай ажлын хэсэг байгуулагдаж үлдсэн тоног төхөөрөмжийг хүлээн авах, суурилуулах, хүлээлгэн өгөхөөр ажиллаж байна. Төслийн явц 90%-тай явж байна.</p>		

10	8.1.8.Бүсчилсэн хөгжлийн бодлогын хүрээнд эхний ээлжинд алслагдсан зарим аймгуудад гадаадын хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр "Аймаг, сумын төвийн бүсчилсэн хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр" төслийг Баян-Өлгий, Увс, Ховд, Дорнод аймгуудад хэрэгжүүлнэ.			Төсөл арга хэмжээний тоо-1	УИХ-р батлагдсан Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалыг Эдийн засаг, хөгжлийн яамтай хамтран үе шаттай хэрэгжүүлэх зохион байгуула.	СХОСБЗГ	АХБ-ны техник, тусалцаагаар Хүн амын нутагшилт, суурьшлын хөтөлбөр боловсруулах ажлын хүрээнд Увс, Ховд, Говь-Алтай, Завхан, Өвөрхангай, Хөвсгөл, Дорноговь, Дорнод, Өмнөговь, Баян-Өлгий, Төв, Дундговь, Говьсүмбэр, Улаанбаатар хотын хөгжлийн чиг баримжаа судалгааг боловсруулсан. "Аймаг, сумын төвийн бүсчилсэн хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр"-ийн үндсэн хэрэгжүүлэгч нь ЭЗХЯ бөгөөд ХББОСЯ нь хамтран хэрэгжүүлэгчээр оролцож байна. Тус хөтөлбөр нь хөдөө аж ахуйн салбарт оруулах ногоон санхүүжилтийг дэмжих, бэлчээрийн менежментийг сайжруулах, хянах тогтолцоог бүрдүүлнэ. Хөтөлбөрийн 1 үе шатанд Баян-Өлгий, Увс, Ховд аймгууд хамрагдахаар төлөвлөгдсөн. Эдгээр аймгуудад 2024 оны 12 сард ЭЗХЯ болон ХББОСЯ бүрэлдэх зорилготой байгууллагуудын хяналтсан баг газар дээр нь ажилласан. Аймаг, сумдын ногоон бүс нутгийн хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжих Увс аймгийн Өмнөговь, сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах зургийн даалгаврын төсөлд 2025 оны 05/883 дугаартай анбан бичгээр санал өгч, 3Т-15/2025 дугаартай зургийн даалгаврыг Увс аймгийн Засаг дарга баталсан. Хүн амын нутагшилт суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төсөл ажлын хүрээнд хийгдсэн судалгаа, тооцоо, төлөвлөлтийн шийдлүүдийг харилцан уялдуулан "Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал" УИХ-ын 2024 оны 64 дүгээр тогтоолоор батлагдсан.		
11	8.1.10.аймаг, сумын төвийг бүсчилсэн ногоон хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрт хамруулж, сумдад "Сумын хөгжил" арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	улсын төсөв		Төслийг хэрэгжүүлэх сумын тоо-10	5 сумын төвд инженерийн шугам сүлжээ шинээр барьж ашиглалтад оруулна.	НААБЗГ	"Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж" төсөл арга хэмжээг 2021.6.01-ний өдрийн 161 дүгээр тогтоолоор батлуулсан. 1. Өвөрхангай, Хужирт сум улсын комисс ажиллаж хүлээн авсан.2. Төв, Борнуур сумын шугам сүлжээ, цэвэрлэх байгууламжийн ажил дуусч, улсын комисс ажиллаж, ашиглалтад хүлээн авсан. 3. Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын инженерийн шугам сүлжээний аклаас гадна ариутгах татуурга, гадна цахилгаан хангамжийн шугамын ажил дуусч улсын комисс ажиллаж хүлээн авсан.4. Төв аймгийн Сэргэлэн сумын инженерийн шугам сүлжээний ажлыг гүйцэтгэн улсын комисс ажиллаж хүлээн авсан. 5.Төв аймгийн Эрдэнэ сумын инженерийн шугам сүлжээний ажлыг гүйцэтгэн улсын комисс ажилласан. 6. Төв аймгийн Баянчандмань сумын цэвэр усны эх үүсвэрийн 1150 м шугам хоолойн усралтын ажил дууссан. Цэвэр усны 2 худийн ажлыг гүйцэтгэсэн. 2 ширхэг усан сангийн ажил 90 хувьтай, нийт гүйцэтгэл 90 хувь байна. Хугацаандаа хэрэгжиж байна. 7. Хэнтий аймгийн Дэлгэрхаан сумын төвийн гадна ариутгах татуургын PVC-U Ф160-200мм-ийн 2152 метр, "Аавраг тосон" рашаан сувиллын газрын гадна ариутгах татуургын PVC-U Ф160-Ф200мм 3030 метр 10кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын 3,757 метр шугам, 100кВА-ын дэд өргөөний ажил, "Аавраг тосон" рашаан сувиллын газрын 50м3/хон хүчин чадалтай бохир усны цооногийн ажлыг гүйцэтгэж дууссан. Сумын төвийн 100м3/хон хүчин чадалтай цэвэрлэх байгууламжийг барьж гүйцэтгэн улсын комисс ажилласан.Нийтдээ 19 суманд төсөл хэрэгжсэнээс цэвэр усны 21,35 км, бохир усны 13,6 км, дулааны 12,8 км, гүний худал-бом, цэвэрлэх байгууламж 19 км, ашиглалтад орсон байна. Дорнод аймгийн Дашбалбар сум, Өвөрхангай аймгийн Хужирт сум, Ховд аймгийн Булган сум, Хэнтий аймгийн Галшар сумын төслүүд бүрэн хэрэгжиж дууссан ба бусад 15 аймагт хэрэгжилтийн шатанд 50-98% байна. Нийт хэрэгжилт 80,9%.	Нэмэлт тайлбар зэсэгт: Төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлснээр гарах үр дүн, үр нөлөөг тооцсон эсэх талаар бичих.	
12	9.2.3.ногоон барилгын стандартыг хэрэгжүүлдэг тогтолцоог бий болгоно.	Барилга байгууламжийн норм, нормативын сан		Батлуулан төлөвлөгөө-1	Судалгаанд үндэслэн ногоон барилгын тогтолцоог бүрдүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж, батлуулан байна.	ББМБЗГ	1."Ногоон барилга"-ын үнэлгээ хийх эрх бүхий аудитор бэлтгэх ажлын хүрээнд холбогдох баримт бичгийн мэдлэг олгох сургалт семинарыг 2025.3.21-ний өдөр зохион байгуулж "Ногоон барилгын үнэлгээний аргачлалыг норм, нормативын баримт бичгитэй уялдуулах нь" сэдвээр "Сургалт, судалгаа мэдээллийн хэлтэс"-тэй хамтран сургалт зохион байгуулсан. 2. Хот байгуулалт, барилга, орон сууцнуудын сайдын 2024.12.02-ны өдрийн 108-р тушаалаар "Ногоон барилгын үнэлгээ (Bestger)-ний аргачлал", Хот байгуулалт, барилга, орон сууцнуудын сайдын 2024.12.27-ны өдрийн 153 дугаар тушаалаар "Ногоон барилгын (Bestger) гэрчигтэй олгох журам", Хот байгуулалт, барилга, орон сууцнуудын сайдын 2025.5.16-ны өдрийн 114 дүгээр тушаалаар "Ногоон барилгын аудитор, сургагч багц бэлтгэх журам" тус тус баталсан. 3. "BestGER" Ногоон барилгын Хялбаршуулсан төрөлөд аудитор эрх олгох сургалтад хамрагдсан 53 ИТА-ыг 2025.6.09-ний өдрөөс 2025.6.15-ны өдрүүдэд 2 үе шаттай шалгалт авах үйл ажиллагааг зохион байгуулж 2025.6.27-ны өдөр "BestGER" Ногоон барилгын Хялбаршуулсан төрөлд аудитор хийх шаардлагыг хангаж шалгалтад тэнцсэн 11 аудиторт гэрчилгээ гардуулсан. 4."Гамшигт тэсвэртэй, эрчим хүчний алдагдал багатай, дэвшилтэт технологи бүхий "Амины орон сууц"-ны загвар төсөл хэрэгжүүлэхээр 2023.04.28-ны өдрийн 518/2023 дугаар магадлалын дүнгэлтээр баталгаажсан, барилгын эрчим хүчний хэмнэлтийн гэрчилгээтэй Гамшигт тэсвэртэй "Амины орон сууцны 40 м2, 60 м2, 80м2, 100 м2, 120 м2" бүхий нэг маягийн зураг төсөлд ногоон барилгын үнэлгээ хийж, эрчим хүчний хэмнэлтийн ангиллыг нэмэгдүүлэн "Амины орон сууцны загвар төсөл"-ийг Улаанбаатар хот "Чингэлтэй дүүрэгт хэрэгжүүлэхээр худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж, "Монголын ногоон барилгын хүрээлэн" НҮТББ гүйцэтгэгчээр шалгарч, гэрээг байгуулан ажлыг эхлүүлсэн. "Амины орон сууцны 160 м2/ нэг маягийн зураг төсөл"-ийг холбож, холболтын зураг төслийг боловсруулж дуусган магадлалаар хянуулж байна.Төслийн талбайг бэлтгэж барилга угсралтын ажлыг эхлүүлэхээр бэлтгэл хангаж байна		Барилгын салбарт Ногоон барилгын шаардлагад тусгагдсан барилгын норм, дүрэмтэй. 2024-2028 онд ногоон барилгын үнэлэх аудитор болон Ногоон барилгын материалыг үнэлэх аргачлалыг боловсруулахаар төлөвлөж байна.
13	9.3.3.инженерийн дэд бүтцийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, шинэ технологийг нэвтрүүлнэ.	улсын төсөв, гадаадын зээл, тусламж		Инженерийн дэд бүтцийн шугам сүлжээний урт, км	Шинээр барих болон шинэчлэх бохир усны шугам -3 км, дулааны шугам сүлжээ-5 км	НААИДБХЗГ	2021 онд: цэвэр усны 78,1км, бохир усны 12,6 км, дулаан хангамжийн 1,1 км, цахилгааны 0,8км, үерийн хамгаалалтын 8км, гэрэлтүүлгийн 235км. 2022 онд: цэвэр усны 56,64км, бохир усны 44,76км, дулааны 32,15км, цахилгааны 1,93км, 2023 онд: цэвэр ус -9,4км бохир ус-7,76км, дулаан-3,8 км, цахилгаан 5,3км, 2024 онд: цэвэр ус -45,296 км, 5000 ш ухаалаг тоолуур, бохир ус -48,48км, дулаан 34,4 км, цэвэрлэх байгууламж-2км. Нийт цэвэр ус 189,44 км, бохир ус -113,6км, дулаан 71,46км, цахилгаан 20,3 км шугам сүлжээний БУА гүйцэтгэсэн. Үүнээс цэвэр ус 71,6 км, бохир ус -14,5 км, дулаан 11,6 км, цахилгаан 0,8 км шугам сүлжээний ажил, гэрэлтүүлгийн 235 ажил бүрэн хэрэгжсэн. "Дархан хотын цэвэр усны шугам сүлжээг өргөтгөх, шинэчлэх, ухаалаг тоолуур нэвтрүүлэх төсөл"-ийн хүрээнд ус хангамжийн 9,2 км шугам сүлжээг суурилуулж, 5000 ш ухаалаг тоолуур суурилуулах ажлыг гүйцэтгэсэн. 2025 он: Бүсүүдийн хөгжлийг дэмжих инженерийн шугам сүлжээ, дэд бүтэц, улс, аймаг, сумдад хэрэгжүүлэхэд шаардагдах Улсын төсвийн хөрөнгө /Бүсүүд/ нь 2025 оноос хэрэгжиж байгаа бөгөөд Хот байгуулалт, барилга, орон сууцнуудын сайдын 2025.01.22-ны өдрийн "Жагсаалт батлах тухай" 20 дугаар тушаалаар 29 төсөл, арга хэмжээ баталсан. Үүнээс 169,986.2 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 42,233.8 сая төгрөгийн санхүүжих дүнтэй 22 төсөл, арга хэмжээнд гүйцэтгэгч шалгарч, 43,213.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 10,726.0 сая төгрөгийн санхүүжих дүнтэй 7 төсөл, арга хэмжээнд гүйцэтгэгч шалгараагүй байна. 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар гүйцэтгэлийн санхүүжилт хараахан гараагүй байна.		

<p>9.4.1.хотын засаглалын оновчтой бүрдүүлэн төлөвлөлт, боловсруулах, шийдвэр гаргахад иргэд, олон нийтийн оролцоог хангах, иргэдийн мэдээлэл олж авах сувицгийг хүртээмжтэй, ил төл болгоно.</p>			<p>Хот байгуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Дагалдах УИХ-ын тогтоол -1 багц</p>	<p>Хот байгуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг батлуулсан байна.</p>	<p>СХОСБЗГ</p>	<p>1.Улаанбаатар хотын 2040 он хүртэлх хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний баримт бичиг, УИХ-ын тогтоолын төсөлд https://d.parliament.mn/сайтаар дамжуулан 2025.01.07-ны өдрөөс эхлэн олон нийтийн саналыг авч тусгасан. 2."Хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний төслийг олон нийтээр хэлэлцүүлэх журам"-ыг мөрдүүлж, зураг төслийн баримт бичигт экспертиз хийх шатанд хянан хэрэгжилтийг хангуулсан. ХББООС-ын сайдын 2025 оны 7 тушаалаар 10 хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, 7 сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний зураг төсөлд экспертиз хийж байна. 3.Эрдэнэт хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний төслийг олон нийтэд танилцуулах, санал авсан. 2025 оны 4-р сард ААН болон иргэд олон нийттэй 6 удаагийн хэлэлцүүлэг хийсэн. Мөн Баруун-Урт хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний төслийг иргэд, олон нийтээр хэлэлцүүлэх, санал авах ажлыг 2024 оны 11-р сард зохион байгуулсан. 4.Булган аймгийн Ногод, Бурганхайгай, Солонгэ сумын төвийн ХЕТ-ний тодотгол, Орхон сумын Халиун 2-р баг, Мааньт 4-р багуудын суурьшлын бүсийн хэсэгчилсэн ХЕТ, Ховд аймаг, Жаргалант сум, 5, 12-р баг, 4, 5, 11, 12-р гэр хорооллын бүс, 1, 4, 5, 7, 12-р багуудын холимог бүсийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, Увс аймгийн Түргэн, Зүүнхангай, Наранбулаг, Тариалан, Өмнөговь сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, Төв аймгийн Сэргэлэн, Баянжаргалант сумын төвийн ХЕТ-ний тодотгол, Баян-Өлгий аймгийн Өлгий хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний тодотголыг боловсруулах зургийн даалгаварт холбогдох хууль, журмын дагуу иргэдээс санал авах, хэлэлцүүлэх шаардлагыг тусгаж батлуулсан. 5. Сайдын 2024 оны 79-р тушаалаар Хот байгуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах ажлын хэсгийг ХББООС-ын 2024 оны 79 дүгээр тушаалаар Хот байгуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах ажлын хэсгийг байгуулж "Хууль зүйн бичигт хүрэлэн" НҮҮТББ-тай Хот байгуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах зөвлөх үйлчилгээний гэрээг байгуулж, ажлыг эхлүүлсэн.</p>		
<p>9.4.3.Дархан, Эрдэнэт болон бусад том хотуудыг улсын зэрэглэлтэй болгож, хөрөнгө оруулалт, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх хууль, эрх зүйн гаатай орчныг бүрдүүлнэ.</p>			<p>Зэрэглэл тогтоосон хотын тоо-2</p>	<p>Дархан, Эрдэнэт хотуудын тогтоогдсон байна.</p>	<p>СХОСБЗГ</p>	<p>Хот тосгон эрх зүйн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл батлагдсантай холбогдуулан УИХ-ын 2024 оны 72-р тогтоолоор улсын зэрэглэлтэй 6, орон нутгийн зэрэглэлтэй 43, дагуун 4 хот байгуулахаар шийдвэрлэсэн. ЗЭХЯ, Орхон аймгийн ЭДТГ болон "Нью-Урбанизм" ХХК-ийн хооронд 2024.12.06-ны өдөр байгуулсан УТ24-06600094021/ЗЭХЯ202451 дугаартай гэрээний дагуу "Бүсийн тулгуур төв, Орхон аймгийн Эрдэнэт хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө" Орхон аймаг, Баян-Өндөр сум-т боловсруулах ажлыг гүйцэтгэж байна. Эрдэнэт хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, батлуулахад мэргэжил, арга зүйн туслацлаа үзүүлж дэмжлэг, зохицуулалтаар хангах болон санал, зөвлөмж өгөх үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг Хот байгуулалт, барилга, орон сууцнуудын яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2025 оны А/43 тушаалаар байгуулсан. Тус ажлын хэсгийн хурлыг 2025.3.25-ны өдөр зохион байгуулж, гүйцэтгэгч "Нью Урбанизм" ХХК-ийн боловсруулсан ерөнхий төлөвлөгөөний баримт бичгийн төслийг хэлэлцэж, холбогдох үүрэг даалгаврыг өгч ажиллаж байна. "Нью Урбанизм" ХХК-иас эхлэлтийн тайланг Захиалагчийн хяналт хэрэгжүүлэгч "Барилгын хөгжлийн төв" ТӨААТҮГ-т 2025.4.23-ны өдөр, ажлын гүйцэтгэлийг 2025.5.14-ний өдөр Эдийн засаг, хөгжлийн яаманд тус тус хүргүүлсэн.</p>		
<p>9.5.1.олон төвт хотын тогтолцоог хэрэгжүүлж, "Шинэ Зуунмод", "Майдар" шинэ дагуул хотын бүтээн байгуулалтыг эхлүүлж, инженерийн шугам сүлжээ, орон сууцжуулах ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж эхэлсэн байна.</p>	<p>улсын төсөв</p>		<p>Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, зураг төслийн ажлын даалгавар-2ш, Барилга угсралтын гүйцэтгэлийн хувь-30</p>	<p>"Хөшигийн хөндийн шинэ хотын инженерийн дэд бүтэц" төслийг ургалжлүүлэн хэрэгжүүлнэ. Шинэ Зуунмод хотын эхний ээлжийн үлдэгдэл ажил болох инженерийн шугам сүлжээний барилга угсралтын ажлыг 30 хувь гүйцэтгэсэн байна. /төсөвт тусгагдсан тохиолдолд эхлүүлж/</p>	<p>СХОСБЗГ, НААБЗГ</p>	<p>"Шинэ Зуунмод" хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж ЗГ-ын 2022 оны 143 дугаар тогтоолоор батлагдсан. Уг ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу дараах хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, холбогдох зураг төслийг боловсруулж, батлуулсан. "Шинэ Зуунмод хот"-ын эхний ээлжийн суурьшлын бүсийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө "Сургалт-Эрдэнэ шинжилгээ үйлдвэрлэлийн цогцолбор"-ын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө Дулаан хангамжийн зураг төсөл, төсөв Цахилгаан хангамжийн зураг төсөл, төсөв Ариутгах татуургын шугам, насосны станцын барилгын ажлын зураг төсөл, төсөв "Богд хаан" төмөр зам, авто замын зангилаа бүхий олон улсын тээвэр логистикийн нэгдсэн төвийн инженерийн дэд бүтцийн судалгаа, ТЭЗҮ, хот байгуулалтын иж бүрэн үнэлгээ боловсруулах ажил. Иргэний нисэхийн ерөнхий газрын ажилд 600 айлын орон сууцны гадна инженерийн шугам сүлжээний ажлын зураг төсөл, төсөв; Эхний ээлжийн инженерийн дэд бүтцийн барилга угсралтын ажлын хүрээнд цахилгаан хангамжийн ажил ("Хөндий" дэд станц, "Зуунмод" дэд станцын өргөтгөл, цахилгаан дамжуулах 15.7 км агаарын шугам), үерийн далан хамгаалалтын суваг (4.9 км), ус хангамж ажил (гадна усан хангамж 14 км, гүний худаг 5 ш, өргөлтийн насос станц 1 ш)-ыг хийж, 2024 онд ашиглалтад оруулсан. Шинэ Зуунмод хотын эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулж, УИХ-ын нэгдсэн чуулганаар 2025.01.25-ны өдөр хэлэлцүүлж батлуулсан. ЗГ-ын 2024 оны 59-р тогтоолоор Хүннү хотын Захирагчийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх бүрэн эрхт төлөөлөгчийг, 2024 оны 67-р тогтоолоор Хүннү хотын Захирагчийн ажлын албаны бүтэц, орон тооны хязгаар баталсан. ЗГ-ын 2024 оны 114-р тогтоолоор Хүннү хотын хөгжлийн корпорац ХХК-г байгуулах шийдвэр гарч 2025 оны 3-р сараас "Хотын газар хөгжүүлэлт, менежмент, бүтээн байгуулалтын төсөл хэрэгжүүлэгчийг сонгон шалгаруулах, хөрөнгө оруулах, төслийн хэрэгжилтэд хяналт тавих чиг үүргийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий, нийслэлийн 80%, Төв аймгийн 20%-ийн өмчийн оролцоотой "Хүннү хотын хөгжлийн корпорац" ХХК байгуулагдаж ажиллаж байна.</p>		
<p>9.5.2.Зүүн хойд Азийн зорчигч, ачаа тээврийн нэгдсэн зангилаа төв болгох ажлыг эрчимжүүлж, Улаанбаатар хотын олон улсын шинэ нисэх онгоцны буудлыг ашиглалтад бүрэн оруулна.</p>	<p>Улсын төсөв</p>		<p>Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний төсөл-1</p>	<p>Шинэ Зуунмод хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах хүрээнд Төв аймгийн Сэргэлэн суманд нисэх онгоцны буудлыг түшиглэн бий болгож Логистикийн төвийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулсан байна.</p>	<p>СХОСБЗГ</p>	<p>"Олон улсын нисэх онгоцны "Чингис Хаан" буудлыг түшиглэн бий болгох "Богд Хаан төмөр зам, авто замын зангилаа бүхий олон улсын тээвэр, логистикийн нэгдсэн төвийн инженерийн дэд бүтцийн хангамжийн судалгаа, эх үүсвэр тодорхойлох" судалгааны ажилд 2022 онд магадлалын дүгнэлт гарч, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө Төв аймгийн ИТХ-ын 2023 оны 5 дугаар тогтоолоор батлагдсан.</p>		

<p>9.5.4 дагуул хотоудад дөвшилтэт технологи бүхий үйлдвэрлэл, технологийн паркуудыг байгуулж, ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.</p>	<p>Налайхын БМУТП-д Нийслэлийн төсөвт туссан.</p>		<p>Хүргүүлсэн саналын тоо-1</p>	<p>Налайхын УТП-ын 26 мегаваттын Дулааны станц, Цэвэрлэх байгууламжийн төслийг 2025 оны улсын төсөвт тусгуулахаар Сангийн яаманд хүргүүлсэн байна.</p>	<p>СХОСБЗГ, ББМБЗГ</p>	<p>1. Налайхын "Барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк"-д байгуулах үйлдвэрүүдийн ТЭЗҮ-ийг Барилгын материалын үйлдвэрлэл технологийн мэргэжлийн зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн дүгнэлт гаргуулах талаар Ерөнхий сайдын албан даалгаварт тусгуулж, ХББОССайдын Нийслэлийн Засаг даргатай хийх уулзалтын танилцуулгад оруулсан.</p> <p>2. Налайхын "Барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк"-ын хүсэлтийг судлан тус парсад шинээр төлөвлөж буй 60 га газарт хийгдэх цахилгаан хангамжийн зураг төсөв болон барилгын материалын худалдааны худалдааны төвийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөнд шаардагддаг хөрөнгийг холбогдох эх үүсвэрээс гаргуулах талаар асуудал боловсруулж, 01/731 дугаартай албан бичгээр Эдийн засгийн хөгжлийн сайд, Сангийн сайдад уламжилсан.</p> <p>3. Налайхын "БМУТП"-ын 1000 м3 цэвэрлэх байгууламжийг барих ажигд шаардагдах 5,325,917,742 төгрөгийг 2026 оны улсын төсвийн тухай хууль тусгуулах саналыг Нийтийн аж ахуйн бодлого, зохицуулалтын газарт хүргүүлсэн.</p> <p>1. Налайхын "Барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк"-ын орчинд ажиллах үйлдвэрүүдийн ТЭЗҮ-ийг ХББОСЯ-ны дэргэдэх "Барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн мэргэжлийн зөвлөл"-ийн хурлаар хэлэлцүүлэн дүгнэлт гаргуулах чиглэлийг Налайхын Үйлдвэрлэл технологийн парк" ХК-ийн гүйцэтгэх захирал Ч.Раднаабазарт 2025.06.02-ны өдрийн 03/2182 тоот албан бичгээр хүргүүлсэн. Одоогоор "Айвуун аргалант" ХХК-ын автоклавын хийт бетон эдлэлийн үйлдвэрийн ТЭЗҮ-ийг Мэргэжлийн зөвлөлийн 2025.05.12-ны 2/2025 хурлаар хэлэлцэн дүгнэлт гаргасан.</p>	<p>100</p>	<p>Паркийн асуудал нь АУЗБЯ, ХХААХҮЯ болон НЗДТГ-ын эрхлэх хүрээний асуудал тул манай яамнаас шууд хамааралгүй ажиллаж байна. Салбарын яамны зүгээс Налайхын БМУТП-д холбогдох чиглэлийг хүргүүлж, дэмжин ажиллаж байна.</p>
<p>9.5.6 цахим эдийн засаг, үйлчилгээний салбарыг дэмжихэд шаардлагатай дэд бүтэц болох Улаанбаатар хотын дагуул хотыг барьж байгуулна.</p>	<p>улсын төсөв</p>		<p>Зураг төсөл-багц, Барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 30 ууль, Хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө-1 Ерөнхий төлөвлөгөө-1</p>	<p>Хөшгийн хөндийн чөлөөт бүсийн эхний ээлжийн инженерийн шугам сүлжээний зураг төслийг боловсруулсан байна. Богдохан Уулын Номт амны ерөнхий төлөвлөгөө, "Шинэ Зуунмод" хотын төв, засаг захиргааны бүсийн ТЭЗҮ, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг батлуулсан байна. Хөшгийн хөндийн шинэ хотын инженерийн дэд бүтэц төслийг барилга угсралтын ажлыг үргэлжлүүлж хийсэн байна. /төсөвт тусгагдсан тохиолдолд/</p>	<p>СХОСБЗГ, НААБЗГ</p>	<p>"Шинэ Зуунмод" хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж ЗГ-ын 2022 оны 143 дугаар тогтоолоор батлагдсан. Уг ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу дараах хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, холбогдох зураг төслийг боловсруулж, батлуулсан.</p> <p>"Шинэ Зуунмод хот"-ын эхний ээлжийн суурьшлын бүсийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө</p> <p>"Сургалт-Эрдэм шинжилгээ үйлдвэрлэлийн цогцолбор"-ын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө</p> <p>Дулаан хангамжийн зураг төсөл, төсөв</p> <p>Цахилгаан хангамжийн зураг төсөл, төсөв</p> <p>Ариулгах татуургын шугам, насосны станцын барилгын ажлын зураг төсөл, төсөв</p> <p>"Богд хаан" төмөр зам, авто замын зангилаа бүхий олон улсын тээвэр логистикийн нэгдсэн төвийн инженерийн дэд бүтцийн судалгаа, ТЭЗҮ, хот байгуулалтын их бүрэн үнэлгээ боловсруулах ажил;</p> <p>Иргэний нисэхийн ерөнхий газрын ажилчдын 600 айлын орон сууцны гадна инженерийн шугам сүлжээний ажлын зураг төсөл, төсөв;</p> <p>Эхний ээлжийн инженерийн дэд бүтцийн барилга угсралтын ажлын хүрээнд цахилгаан хангамжийн ажил ("Хөндий" дэд станц, "Зуунмод" дэд станцын өргөтгөл, цахилгаан дамжуулах 15.7 км агаарын шугам), үерийн далан хамгаалалтын суваг (4.9 км), ус хангамж ажил (гадна усан хангамж 14 км, гүнийг худаг 5 ш, өргөлтийн насос станц 1 ш)-ыг хийж, 2024 онд ашиглалтад оруулсан.</p> <p>Шинэ Зуунмод хотын эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулж, УИХ-ын нэгдсэн чуулганаар 2025.01.25-ны өдөр хэлэлцүүлж батлуулсан, ЗГ-ын 2024 оны 59-р тогтоолоор Хүннү хотын Захирагчийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх бүрэн эрхт төлөөлөгчийг, 2024 оны 67-р тогтоолоор Хүннү хотын Захирагчийн ажлын албаны бүтэц, орон тооны хязгаар баталсан.</p> <p>ЗГ-ын 2024 оны 114-р тогтоолоор Хүннү хотын хөгжлийн корпораци ХХК-г байгуулах шийдвэр гарч 2025 оны 3р сараас "Хотын газар хөгжүүлэлт, менежмент, бүтээн байгуулалтын төсөл хэрэгжүүлэгчийг сонгон шалгаруулах, хөрөнгө оруулах, төслийн хэрэгжилтэд хяналт тавих чиг үүргийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий, нийслэлийн 80%, Төв аймгийн 20%-ийн өмчийн оролцоотой "Хүннү хотын хөгжлийн корпораци" ХХК байгуулагдан ажиллаж байна.</p>		